

NATURA 2000 - STANDARDOWY FORMULARZ DANYCH

dla obszarów specjalnej ochrony (OSO),
proponowanych obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (pOZW),
obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (OZW) oraz
specjalnych obszarów ochrony (SOO)

OBSZAR PLH220104
NAZWA
OBSZARU Jezioro Księżę w Lipuszu

ZAWARTOŚĆ

- [1. IDENTYFIKACJA OBSZARU](#)
- [2. POŁOŻENIE OBSZARU](#)
- [3. INFORMACJE PRZYRODNICZE](#)
- [4. OPIS OBSZARU](#)
- [5. STATUS OCHRONY OBSZARU](#)
- [6. POWIĄZANIA OBSZARU](#)
- [7. MAPA OBSZARU](#)

1. IDENTYFIKACJA OBSZARU

1.1. Typ B	1.2. Kod obszaru PLH220104	Powrót
---------------	-------------------------------	------------------------

1.3. Nazwa obszaru

Jezioro Księżę w Lipuszu

1.4. Data opracowania 2010-11	1.5. Data aktualizacji 2024-03
----------------------------------	-----------------------------------

1.6. Instytucja lub osoba przygotowująca wniosek:

Nazwisko/Organizacja:	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
Adres:	Polska Al. Jerozolimskie 136 Warszawa 02-305
Adres e-mail:	kancelaria@gdos.gov.pl

Data zaproponowania obszaru jako OZW:	2012-12
Data zatwierdzenia obszaru jako OZW(*):	2013-12
Data objęcia obszaru ochroną SOO:	2023-04
Krajowe odniesienie prawne dla formy ochrony SOO:	rozp. MKiŚ z dn. 10 marca 2023 r. w spr. soo Jezioro Księżę w Lipuszu (PLH220104)

2. POŁOŻENIE OBSZARU

[Powrót](#)

2.1. Położenie centralnego punktu [wartości dziesiętne stopni]:

Długość geograficzna
17.7908

Szerokość geograficzna
54.1142

2.2. Powierzchnia [ha]:

15.38

2.3. Obszar morski [%]

0.0

2.5. Kod i nazwa regionu administracyjnego

Kod poziomu NUTS 2

Nazwa regionu

PL63	Pomorskie
------	-----------

2.6. Region biogeograficzny

Kontynentalny (100.0
%)

3. INFORMACJE PRZYRODNICZE

[Powrót](#)

3.1. Typy siedlisk przyrodniczych występujących na terenie obszaru i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk:

Typy siedlisk wymienione w załączniku I						Ocena obszaru			
Kod	PF	NP	Pokrycie [ha]	Jaskinie [liczba]	Jakość danych	A B C D	A B C		
						Reprezentatywność	Powierzchnia względna	Stan zachowania	Ocena ogólna
3140			5.13		M	A	C	A	A
7230			4.25		M	B	C	B	B

- PF: dla typów siedlisk, do których mogą odnosić się zarówno formy priorytetowe, jak i niepriorytetowe (6210, 7130, 9430) należy wpisać „x” w kolumnie PF celem wskazania formy priorytetowej.
- NP: jeśli dany typ siedliska nie istnieje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Pokrycie: można wpisywać z dokładnością do wartości dziesiętnych.
- Jaskinie: w przypadku siedlisk typu 8310 i 8330 (jaskinie) należy podać liczbę jaskiń, jeśli nie są dostępne szacunkowe dane na temat powierzchni.
- Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe).

3.2. Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EEG oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków

Gatunki					Populacja na obszarze						Ocena obszaru			
Grupa	Kod	Nazwa naukowa	S	NP	Typ	Wielkość	Jednostka	Kategoria	Jakość danych	A B C D	A B C			
											Stan			

					Min	Maks		C R V P		Populacja	zachowania	Izolacja	Ogólnie
M	1337	Castor fiber			p			P	M	B	A	C	B
P	6216	Hamatocaulis vernicosus			p			C	M	C	A	C	A
P	1903	Liparis loeselii			p	5	5	i		M	C	B	C
P	1528	Saxifraga hirculus			p	180	180	i		M	C	B	C

- Grupa: A = płazy, B = ptaki, F = ryby, I = bezkręgowce, M = ssaki, P = rośliny, R = gady.
- S: jeśli dane o gatunku są szczególnie chronione i nie mogą być udostępnione publicznie, należy wpisać „tak”.
- NP: jeśli dany gatunek nie występuje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Typ: p = osiadłe, r = wydające potomstwo, c = przelotne, w = zimujące (w przypadku roślin i gatunków niemigrujących należy użyć terminu „osiadłe”).
- Jednostka: i = osobniki pojedyncze, p = pary lub inne jednostki według standardowego wykazu jednostek i kodów zgodnego ze sprawozdawczością na podstawie art. 12 i 17 (zob. [portal referencyjny](#)).
- Kategorie liczebności (kategoria): C = powszechne, R = rzadkie, V = bardzo rzadkie, P = obecne - wypełnić, jeżeli brak jest danych (DD), lub jako uzupełnienie informacji o wielkości populacji.
- Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe); DD = brak danych (kategorię tę należy stosować wyłącznie, jeśli nie da się dokonać nawet zgrubnej oceny wielkości populacji - w takiej sytuacji można pozostawić puste pole dotyczące wielkości populacji, jednak pole „Kategorie liczebności” musi być wypełnione).

4. OPIS OBSZARU

4.1. Ogólna charakterystyka obszaru

[Powrót](#)

Klasa siedliska przyrodniczego	Pokrycie [%]
N17	0.1
N10	13.81
N12	86.09
Ogółem pokrycia siedliska przyrodniczego	100

Dodatkowa charakterystyka obszaru:

Obszar Natura 2000 Jezioro Księżę w Lipuszu PLH220104 położony jest w całości w mezoregionie Bory Tucholskie (makroregion: Pojezierze Południowopomorskie). Cały obszar położony jest na terenie gminy Lipusz w powiecie kościerskim. Obszar Natura 2000 położony jest w całości na terenie obszaru specjalnej ochrony ptaków Bory Tucholskie PLB220009, Lipuskim Obszarze Chronionego Krajobrazu. Północna część obszaru zawiera się korytarzu ekologicznym Kaszubskim południowym. Obszar położony jest w rezerwacie biosfery Bory Tucholskie.

Obszar Jezioro Księżę w Lipuszu obejmuje jedno z najlepiej zachowanych w północno-zachodniej Polsce torfowisk alkalicznych, znajdujący się na północnym obrzeżu Jeziora Księżę. W obrębie torfowiska występuje wiele cennych gatunków roślin, w tym gatunki z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej: skalnica torfowiskowa *Saxifraga hirculus* (jedna z ostatnich kilku populacji w zachodniej Polsce), lipiennik Loesela *Liparis loeselii* i haczykowiec błyszczący *Hamatocaulis vernicosus*. Ponadto stwierdzono tam występowanie szeregu innych gatunków zagrożonych wyginięciem, w tym gwiazdnicy grubolistnej *Stellaria crassifolia*, posiadającej tu jedno z ostatnich stanowisk na zachodzie kraju. Przy północnym brzegu Jeziora Księżę rozwija się dość rozległe, otwarte torfowisko soligeniczne. Jezioro i torfowisko zasilane są wodami źródliskowymi. Zarówno na otwartym torfowisku na północ od jeziora, jak i w dolinie cieku zeń wypływającego, funkcjonują rowy odwadniające, zaburzające stosunki wodne.

Niewielką powierzchnię przy południowym i zachodnim brzegu jeziora zajmują olsy (przed weryfikacją terenową kwalifikowane jako siedlisko 91D0), natomiast obrzeża dawnej misy jeziornej - fragmenty podmokłych łąk.

Na terenie ostoi występują dwa siedliska przyrodnicze z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej: torfowiska alkaliczne (7230) i mezotroficzne jeziora ramienicowe (3140).

W obszarze Natura 2000 znajduje się Jezioro Księżę, przez południową część obszaru przepływa dopływ z Jeziora Karpno, łącząc się z odpływem z Jeziorem Księżę, a następnie wpada do Wdy.

Obszar Natura 2000 położony jest w regionie wodnym Dolnej Wisły. Obszar zlokalizowany jest w jednolitej części wód powierzchniowych rzecznej o nazwie Wda do wypływu z Jeziora Wdzydze (RW200025294379).

4.2. Jakość i znaczenie

Ostoja Jezioro Księżę w Lipuszu obejmuje jedno z najlepiej zachowanych w północno-zachodniej Polsce torfowisk soligenicznych. Uzasadnieniem do uznania jako przedmiot ochrony obszaru jest, że jest to prawdopodobnie najobfitsze stanowisko skalnicy torfowiskowej w zachodniej części Polski. Gatunek zajmuje bardzo niewielką powierzchnię w dwóch płatach w sąsiedztwie północno-zachodniego brzegu jeziora. Ocena stanu ochrony skalnicy torfowiskowej w proponowanym obszarze tj. stan populacji (C), jej siedliska (B), izolacji (C) oraz ocena ogólna wynikają z niewielkiej liczebności populacji (180 pędów), bardzo ograniczonego arealu zajętego siedliska (9 m²) i zagrożeń dla trwania populacji, mimo tego że siedlisko jest w dobrym stanie, to trwałość jest zagrożona w wyniku obserwowanych procesów sukcesji wtórnej (rozwój zarośli wierzbowo-brzozowych, ekspansja torfowców), acydyfikacji znacznej powierzchni torfowiska na skutek obfitego występowania torfowców i funkcjonowania rowu odwadniającego, którego wpływ polega nie tylko na odwadnianiu części torfowiska, ale również na zmniejszaniu udziału alkalicznych wód pochodzenia podziemnego (na rzecz słabo zbuforowanych wód deszczowych) w jego zasilaniu.

Stanowi jednocześnie jeden z większych zwartych płatów siedliska 7230 (torfowiska alkaliczne) na tym terenie. W obrębie tego siedliska występują aż trzy gatunki roślin z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej: skalnica torfowiskowa *Saxifraga hirculus* (jedna z ostatnich populacji w zachodniej Polsce), lipiennik Loesela *Liparis loeselii* i haczykowiec (sierpowiec) błyszczący *Hamatocaulis (Drepanocladus) vernicosus*. Oprócz tego stwierdzono tam występowanie szeregu innych gatunków zagrożonych wyginięciem, w tym gwiazdnicy grubolistnej *Stellaria crassifolia*, posiadającej tu jedno z ostatnich stanowisk na zachodzie kraju.

6230 *bogate florystycznie górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (Nardion – płaty bogate florystycznie)
Na podstawie wyników szczegółowych badań terenowych (pełnej inwentaryzacji) na potrzeby PZO ustalono, że siedlisko nie występuje w obszarze. Siedlisko występuje w postaci wąskiego (ok. 4-5 m szerokości) i długiego na ok. 120 m pasa wzdłuż północno-zachodniej granicy (jednak poza obszarem) na dawnej drodze leśnej i jej poboczu. Występujące tu zbiorowisko roślinne to kadłubowa postać murawy bliźniczkowej możliwa do zakwalifikowania jako zbiorowisko z rzędu *Nardetalia* (niestety o niskim stopniu reprezentatywności). W stwierdzonych płatach odnotowano zaledwie kilka pospolitych gatunków, z których dominuje bliźniczka psia trawka. Podawane występowanie siedliska w obszarze należy traktować jako pierwotny błąd naukowy wynikający z błędnego odczytania jego granic.

Siedlisko 6230 przewidziane do usunięcia z listy przedmiotów ochrony - czeka na akceptację zmiany statusu przez Komisję Europejską.

91D0 bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi*-*Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi*-*Pinetum*, *Pino mugo*-*Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii*-*Piceetum* i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne)
Dotychczasowa wiedza wskazywała na obecność siedliska praktycznie wokół całego jeziora Księżę. W trakcie prac terenowych zweryfikowano wszystkie płaty i w każdym z nich przeprowadzono analizy w oparciu o wykonane zdjęcia fitosocjologiczne. Analiza danych dostarczyła informacji, że występujące w obszarze zbiorowiska leśne zdominowane są przez olszę czarną. Część z tych zbiorowisk ma postać typowego olsu *Carici elongatae*-*Alnetum*, część to olszyny „połakowe” rozwijające się w sąsiedztwie jeziora na dawnych łąkach na podłożu organicznym. Żaden z tych płatów nie kwalifikuje się jako siedlisko 91D0. W obszarze stwierdzono również bardzo mały (ok. 2 arów) płat olszyny z domieszką sosny i brzozy fizjonomicznie nawiązujący do zbiorowiska pośredniego pomiędzy olsem torfowcowym *Sphagno*-*Alnetum* a brzezina bagienną *Vaccinio uliginosi*-*Pinetum*. Stwierdzono tu nawet występowanie gatunków z rodzaju *Sphagnum* oraz kilka krzewów bagna zwyczajnego *Ledum palustre*. Gatunki te występowały wyłącznie w potorfiach. Biorąc pod uwagę wysoki udział gatunków charakterystycznych dla innych siedlisk niż bory i lasy bagienne, stopień degradacji (przesuszenie i antropogeniczną genezę - potorfia) uznano, że płat ten nie powinien być

kwifikowany jako siedlisko 91D0. Siedlisko 91D0 przewidziane do usunięcia z listy przedmiotów ochrony - czeka na akceptację zmiany statusu przez Komisję Europejską.

4.3. Zagrożenia, presje i działania mające wpływ na obszar

Najważniejsze oddziaływania i działalność mające duży wpływ na obszar

Oddziaływania negatywne			
Poziom	Zagrożenia i presje [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]
L	E01.04		i
M	B02		i
M	K02		i
L	F02.02.01		i
M	J02.07		i
H	A11		i
M	F02		i
M	A01		o
H	K02.04		i
Oddziaływania pozytywne			
Poziom	Działania, zarządzanie [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]
M	A03		i

Poziom: H = wysoki, M = sredni, L = niski.

Zanieczyszczenie: N = stosowanie azotu, P = stosowanie fosforu/fosforanów, A = stosowanie kwasów/zakwaszanie, T = toksyczne chemikalia nieorganiczne,

O = toksyczne chemikalia organiczne, X = zanieczyszczenia mieszane.

i = wewnętrzne, o = zewnętrzne, b = jednoczesne.

4.4. Własność (opcjonalnie)

Typ		[%]
Publiczna	Krajowa/federalna	0
	Kraj	0
	związkowy/województwo	0
	Lokalna/gminna	0
	Inna publiczna	0
Własność łączna lub współwłasność		0
Prywatna		0
Nieznana		100
Suma		100

4.5. Dokumentacja (opcjonalnie)

Gdaniec M. Schütz J. 2010. Skalnica torfowiskowa (*Saxifraga hirculus* L.) na torfowisku źródłiskowym nad jeziorem Księże na Pomorzu Gdańskim. Acta Bot. Cass. 7-9: 235-238. Pawlikowski P., Jarzombkowski F. mat. npbl. z r. 2011.

5. STATUS OCHRONY OBSZARU (OPCJONALNIE)

5.1. Istniejące formy ochrony na poziomie krajowym i regionalnym:

[Powrót](#)

Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]
PL04	100.0				

5.2. Powiązanie opisanego obszaru z innymi formami ochrony:

na poziomie krajowym lub regionalnym:

Kod rodzaju	Nazwa terenu	Rodzaj	Pokrycie [%]
PL04	Lipuski	-	100.0

6. ZARZĄDZANIE OBSZAREM

6.1. Organ lub organy odpowiedzialne za zarządzanie obszarem:

[Powrót](#)

Organizacja:	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Gdańsku
Adres:	Polska Chmielna 54/57 80-748 Gdańsk
Adres e-mail:	sekretariat.gdansk@rdos.gov.pl

6.2. Plan(-y) zarządzania:

Aktualny plan zarządzania istnieje:

☐	Tak
☒	Nie, ale jest w przygotowaniu
☐	Nie

7. MAPA OBSZARU

[Powrót](#)

Nr ID INSPIRE:

PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH220104

Mapa załączona jako plik PDF w formacie elektronicznym (opcjonalnie)

☒ Tak ☐ Nie

Odniesienie lub odniesienia do oryginalnej mapy wykorzystanej przy digitalizacji granic elektronicznych (opcjonalnie)

--

